

SIVATAGI TÁJ, 1930

Olaj, papírlemez, 34x43 cm
Jelezve hátoldalon: Serie 1930 Sorszám 141
Sivatagi táj Afrika Mokry-Mészáros Dezső

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft
Starting price: 6 000 EUR

FELTEHETŐLEG KIÁLLÍTVA:

- A Spirituális Művészek Szövetsége 15 éves jubiláris kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1939. március 5. – március 19. katalógus: 126. (Sivatag címen)

A PRIMITÍV KULTÚRÁK TÉRNYERÉSE AZ EURÓPAI MŰVÉSZETBEN

A neves művészettörténész, Oto Bihalji-Merin szerint a 20. század elején Európa művészetét a primitív és prehisztorikus kultúrák hatása mentette meg a teljes kifulladásától. Ezzel a folyamattal kezdődött meg a primitív művészetek rehabilitációja, valamint emancipációja a hellén-római alapokra épülő európai kultúrától. „A primitívek azt a régi és megújított üzenetet hozták, hogy a világ nem az, amit a szem felfog, hanem amit a művész belőle tudva megérez. Az utánpótlás feladata, az illuzionista eszközök elhagyása új korszak kezdetét jelentette. A primitív népek kifejező képessége, a nap, az extázis és intenzitás erőtartalmát hivatva a művészet kimerült forrásait felfrissíteni.” Ez a jelentős vértömlesztés a 20. század első három évtizedében volt a legszembetűnőbb. Új hatások értek ekkor minden művészet ágazatát gondoljunk csak a jazz zene és az ún. néger ritmusok 20-as évekbeli elterjedésére. Európa képzőművészete Új-Guinea, Afrika, Dél-Amerika prehisztorikus és törzsi kultúráinak elementáris erejéből nyert új impulzusokat. Az új hatások legszebb példái egyebek között Gauguin tahiti asszonyai, Picasso *Avignoni kisasszonyai*, Man Ray *Fekete-fehér* sorozata.

MOKRY ÉS AFRIKA

Mokry-Mészáros Dezső vonzódása Afrika törzsi kultúrái iránt az 1910-es években tett utazásaival kezdődött. Ekkor Dél-Afrika mellett Egyiptomot, valamint a Földközi-tenger déli partvidékét is bebarangolta a festő. Bár a sivatag motívuma csak később, az 1920-as évek végén bukkan fel festé-

Henri ROUSSEAU: Egzotikus táj, 1910.
The Norton Simon Museum of Art, Pasadena

szetében, később a téma egészen gyakorivá válik képein – főként az *Őskori emlék*-ciklusának kiteljesedésével. A kezdetleges kifejezési eszközök elementáris ereje megkérdőjelezhetetlenül oltja ki festészetében a látványelvűség kritériumrendszerét. „Nem törődik az arányokkal, a perspektívával, nincsenek árnyékai, nincsen tere és nincs levegője, sőt a színek önmagukban világító, így egymásra vonatkoztatott szépségeit is kerüli.” – írja képeiről Bánszky Pál. Fantáziája azonban mégsem tud teljes egészében megszabadulni kulturális gyökereitől. Képei gyermekien ájtatosak, mintha valami őskori lelkiállapot imádata ébredt volna fel benne. E tekintetben pedig a szürrealizmus egyik hazai előfutárának is tekinthető művészete.

„...A MAGAM MODORÁBAN ÉS SZELLEMÉBEN DOLGOZOM.”

A szinte gyermeki rácsodálkozásból és az európai festészeti tradíció teljes tagadásából eredő kettősség jelenti Mokry festészetének fő értékeit. Ezt a hatást erősíti valóban egyedi fantáziája, a kor képi retorikájához egyáltalán nem köthető formavilága. Az első pillanatban talán megmosolyogtató festmények, rajzok mögött mélyebb értelem rejlik, melynek célja nem kevesebb, mint a szellem és a lélek teljes felszabadítása. Konvenciók, kulturális beidegződések felmutatása és azok szembeállításuk „viselőjük” elbizakodottságával.

Kaszás Gábor

